NÁRODNÍ PAMÁTKOVÝ ÚSTAV

Vzdělávací projekt

Umění číst krajinu

Jak poznat obdělávané plochy

Unikátní zobrazení polností a jejich ohraničení nabízí tzv. Hesseliův broumovský urbář z let 1676–1677 uložený v SOA Zámrsk.

Jedním ze způsobů, jak poznat, které plochy člověk dlouhodobě obdělával, je pozorné studování map. Ostrůvky černozemě v půdní mapě například svědčí o tom, že půda tam byla člověkem obdělávána asi 6000 let. Kyselá půda v okolí sídlišť zase dosvědčuje její spásání (a to i v lesích). Důležitý je i porost a rostlinné druhy (v místech, kde obdělávaná plocha již zanikla). V archivech se zachovalo množství map a dalších dokumentů, které obdělávané plochy popisují; důležité jsou i místní názvy odkazující na dávné využití místa. Další možností je hledání tzv. agrárních kup a teras, což jsou doklady o vyrovnávání půdy ve svažitém terénu, čištění půdy od kamení či ohrazování polí a jiných obdělávaných ploch. Mnoho z hledaných úkazů najdeme na lidarových snímcích pořízených leteckým laserovým skenováním. Nalezené lokality a jejich anomálie si potom ověřujeme v terénu.

Autorka textu: **Ing. arch. Dana Novotná, Ph.D.**

Úzká políčka s výraznými mezemi při ohledání v terénu.

Na nástěnné malbě v Orlí věži biskupského hradu Buonconsiglio v jihotyrolském Tridentu český malíř Václav již na konci 14. století vyobrazil polní práce včetně ohrazení polí.

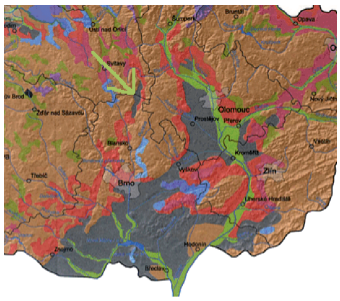

Na půdní mapě ostrůvek černozemě (označen šipkou) v oblasti okolo Jevíčka v Boskovické brázdě signalizuje, že tam člověk hospodaří alespoň 6000 let a je zároveň dokladem o existenci oázy v hraničním pralese.

Agrární terasy na hraně svahu u obce Hlína. Kamenité kupy porostlé polykormony dřevin, které byly sečeny na dříví k otopu.

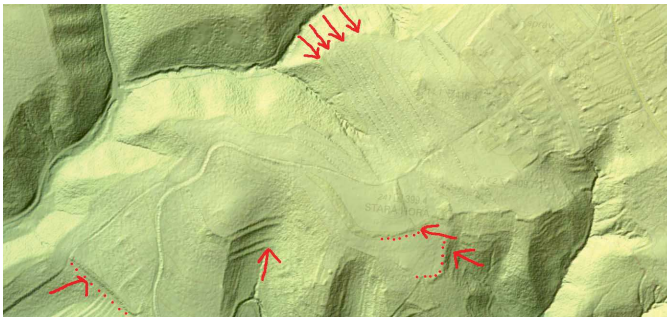

Na lidarovém snímku z okolí Hlíny (okres Brno-venkov) jsou viditelné agrární terasy ve svahu (staré vinice), agrární terasy a kupy na hraně svahu (okraje polí s navršenými hromadami kamení) a meze polí.

Na mapě třetího vojenského mapování z okolí Hlíny jsou zaznamenány vinice (značky na svazích) a na existenci vinic upozorní i název „Stará hora" či „Veselá hora".

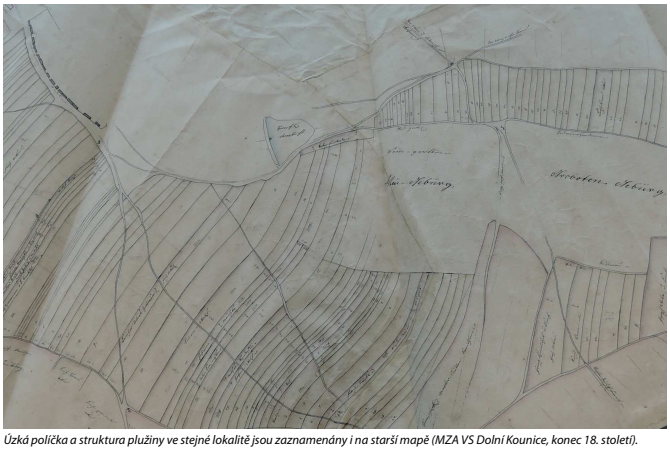

Úzká políčka a struktura plužiny ve stejné lokalitě jsou zaznamenány i na starší mapě (MZA VS Dolní Kounice, konec 18. století).

Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Brně
nám. Svobody 8, 601 54 Brno